

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Mit tehet a rendőr a felosztatott Magyar Gárdával?

A Magyar Helsinki Bizottság álláspontja

A Fővárosi Ítéltábla az 5.Pf.20.738/2009/7. sz. jogerős ítéletével feloszlatta a Magyar Gárda Hagyományőrző és Kulturális Egyesületet és az annak keretei között, az ítélet szerint attól elválaszthatatlanul működő Magyar Gárda Mozgalmat. A döntés óta azonban a magyar jogállam történetében ritka precedenssel találjuk magunkat szembe: a felosztatott Gárda továbbra is él és működik. A mozgalom újjáalakult, a gárdisták vonulnak, demonstrálnak, önkéntes karhatalomként lépnek fel akár ugyanazonokon a településeken is, amelyeken korábbi akcióik alapot adtak a felosztatásra.

Előjáróban leszögezendő: nincsen Új Magyar Gárda. Attól, hogy az asztalt széknak nevezzük, még asztal marad. Ha „két” szervezet ugyanolyan vagy egymáshoz megtevesztésig hasonló egyenruhát és egyéb szimbólumokat visel, azonos személyek játszanak fontos szerepet a működésében, szellemisége, célja és érdemi tevékenysége azonos vagy nagymértékben egyezik, akkor a „két” szervezet vagy mozgalom azonos, függetlenül attól, milyen új nevet találnak neki.

Úgy tűnik, a rendőrség reakciója a felosztatott Gárda továbbélésére messze nem egységes. Egy kétségtelenül békés üldömdemonstrációt erőszakkal felosztatnak, miközben a Kiskunlacházán éjjel megjelenő nyolcvan-száz gárdista ellen, akik fenyegetve maguk akarnak igazságot szolgáltatni egy bűncselekmény elkövetőjével szemben, nem intézkednek, vagy csak késve teszik. Pedig az egységes rendőri válasza van eljárási és anyagi jogi lehetőség is. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 4. § (2) bekezdése alapján a Kormány a rendészetért felelős miniszter útján irányítja a Rendőrséget, míg a 6. § (3) bekezdése alapján az országos rendőrfőkapitány a rendőrség minden szerve számára kötelező utasítást adhat ki. Így az országosan egységes joggyakorlat kialakítása érdekében mindkét szereplő jogosult intézkedni. Ennél lényegesen nehezebb kérdés, hogy mit tehet a rendőr a felosztatott Gárda tevékenységét tovább folytató személyekkel. Alább ezt tekintjük át, azzal, hogy a rendőri reakciónak természetesen attól kell függenie, hogy mi az a tényleges magatartás, amelyet a felosztatott Gárda tagjai tanúsítanak.

1.

Magatartás: *Egy vagy több személy gárdista egyenruhában sétál az utcán (Ha egyéb feltétel is megvalósul – alakzat, szónoklat, egyéb, akkor lásd a 3. pontot).*

Lehetséges rendőri reakció: *Álláspontunk szerint ebben az esetben a rendőrségnek nincs felhatalmazása intézkedni. Annak ellenére igaz ez, hogy a gárdista egyenruha viselése alapján olyan egyesület tagjának tekintendő az egyenruhát viselő személy, amelynek működéséről jogerősen megállapította a bíróság, hogy jogellenes.*

Indokolás

A Gárda-ítélet a következőképpen fogalmaz: „Az [...] Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik alapköve, a társadalmi fejlődés és az egyén önmegvalósításának egyik alapvető feltétele. Ez a szabadság nem csupán a kedvező fogadtatású vagy közömbös információkat és eszméket illeti meg, hanem azokat is, amelyek sértőek, megütközést keltőek vagy zavaróak, mert a tolerancia és a nyitottság követelménye nélkül nincs demokratikus társadalom (Vajnai-Magyarország ügy). A politikai szónoklatokkal és a közérdekű vitákkal kapcsolatban e jog korlátozására csak szűk körben van lehetőség. A véleménynyilvánítási jog ezért kiterjed a gyűlölködő kijelentésekre is mindaddig, amíg nem alkalmasak erőszak szítására (ld.

Magyar Helsinki Bizottság

Sürek és Özdemir-Törökország ügy, Karatas-Törökország ügy, Oberschlick-Ausztria ügy, Nilsen és Johnsen-Norvégia ügy ítéletei).

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja az eszmék kifejezésének szabadságát az öltözködés (pl. egyenruha viselése) útján, valamint jelképek, szimbólumok használatával is. Egyes szimbólumok használatát az Emberi Jogok Európai Bírósága még akkor is elfogadhatónak tartotta, amikor az adott szimbólum olyan rendszerhez kapcsolódott, amelynek felidézése kellemetlen érzéseket kelt az áldozatokban; a strasbourgi bíróság szerint ugyanis ezek az ellenérzések önmagukban reális, ésszerű félelemként nem definiálhatók (Vajnai-Magyarország ügy). A gyülekezési jog gyakorlása során elhangzott szónoklatokat a fenti elvek alapján kell megítélni. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a menetelés, nyilvános felvonulás jogát – a résztvevőkre és a szervezőkre kiterjedően – a gyülekezési jog szintén garantálja. [...] Mindezekből következően önmagában a Magyar Gárda rendezvényein elhangzott szónoklatok tartalma, vagy önmagában az egyenruha használata, illetve az alakzatban vonulás, a vezényszavak, speciális köszöntések elhangzása a véleménynyilvánítási és egyesülési jog gyakorlásába való beavatkozást nem feltétlenül indokolja.”

Amint fent jeleztük, a gárdista egyenruha viselése alapján olyan egyesület tagjának tekintendő az egyenruhát viselő személy, és olyan társadalmi szervezet tevékenységében vesz részt, amelynek működéséről jogerősen megállapította a bíróság, hogy jogellenes, és amelyet feloszlattott. (Ahhoz nem fér kétség, hogy társadalmi szervezet tevékenységében való részvételtől van szó, hiszen a bíróság kimondta: a mozgalom és a szervezet nem különíthető el, a mozgalom tevékenysége a szervezetnek tudható és tudandó be. Ezért aki a mozgalomban részt vesz, az ily módon a feloszlattott szervezet tevékenységét folytatja tovább.)

Kérdés, hogy ha ez így van, miért nem vonható felelősségre egy gárdista egyenruhában sétáló személy, a „feloszlattott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel” szabálysértése [az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet (szabálysértési rendelet) 10/C. §] alapján. A Bizottság álláspontjának indoka, hogy a szabálysértés megnevezése valójában megtévesztő, hisz annak tényállása így szól: *aki a bíróság által társadalmi szervezet feloszlattásáról hozott döntésében jogellenesnek nyilvánított tevékenységet végez, szabálysértést követ el.* Így valójában nem az egyesület működésében való bármilyen részvétel minősül szabálysértésnek – amit kimerít valaki azzal, hogy a feloszlattott gárda egyenruháját viseli –, hanem az, ha olyan tevékenységet folytat, amelyet jogellenesnek nevezett (és a feloszlattás alapjául megjelölt) a bíróság a feloszlattást elrendelő döntésében. S mivel a hivatkozott ítélet önmagában az egyenruha viselését (a többi elem nélkül) nem tekintette jogellenesnek, az önmagában – bár jogellenes – nem valósít meg szabálysértést. Így a feloszlattott egyesület működésének ilyen formában történő folytatását nem szankcionálja a magyar jog. Olyan helyzetről van tehát szó, amelyben megállapítható a magatartás jogellenessége (hiszen egy feloszlattott szervezetben való részvételtől mindenki tartózkodni köteles), de e jogellenességhez nem fűződik jogilag előírt szankció.

2.

Magatartás: Személyek csoportja összegyűlik közterületen, vagy egyébként azzal a céllal, hogy véleményüket kinyilvánítsák, gárdista egyenruhában, és valamilyen közösen kialakított véleményt hangoztat. A vélemény lehet bármi.

Reakció: A rendőrségnek fel kell oszlatnia a gyülekezést.

Indokolás

a) A Magyar Gárdát feloszlató ítélet szerint a Gárda működése sérti mások jogait és szabadságát, ez volt a feloszlattás oka.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

- b) Gyülekezésnek minősül személyek összességének közterületen történő, vagy egyébként valamely álláspont mások számára való megismertetésének céljával tartott, kollektív véleménynyilvánítása.
- c) A felosztatott Gárda egyenruhájának viselése és az abban történő gyülekezés a fent kifejtettek szerint azzal a következménnyel jár, hogy az abban megjelenő személy a mások jogait és szabadságát sértő Gárda tevékenységét folytatja.
- d) A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (gyülekezési törvény) 14. §-a szerint a mások jogait és szabadságát sértő gyülekezést a rendőrség köteles felosztatni, akkor is, ha az egyes személyek szabálysértést egyébként nem valósítanak meg. Mivel pedig a Gárda tevékenységéről a jogerős bírói ítélet megállapította, hogy az sérti mások jogait és szabadságát, aggálytalanul megállapítható az is, hogy a Gárda keretei között tartott rendezvény esetén is megvalósul a kötelező osztatás ezen feltétele.

Tehát ilyen esetben – ha maga a gyülekezés békés célú, az elhangzó beszédek nem uszító tartalmúak, és nincs az eseménynek (az egyenruhát leszámítva) militáris jellege – a résztvevők nem követnek el szabálysértést, magatartásuk szankciója a rendezvény felosztatása kell legyen.

Ugyanakkor a Gárda nevében történő gyülekezés szervezése megvalósítja a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 212/A. §-a szerint, egyesülési joggal visszaélés vétségét („aki a bíróság által felosztatott társadalmi szervezet vezetésében vesz részt, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő”), így a rendezvény szervezője ellen bűncselekmény miatt büntetőeljárás indítható.

3.

Magatartás: Személyek összessége gárdista egyenruhában összegyűlik közterületen, vagy máshol azzal a céllal, hogy véleményüket kollektíven kinyilvánítsák, és közösen kialakított véleményt hangoztat. A vélemény cigánybűnözésről szól, kirekesztő jellegű, megfélemlítő, vagy egyébként megalázó.

Reakció: A jelenlévők szabálysértést követnek el, ezért őket igazoltatni kell, és meg kell indítani ellenük a szabálysértési eljárást. Emellett minden jelenlévőt fel kell szólítani a jogellenes magatartás abbahagyására, melynek elmaradása esetén az összes személyt elő lehet állítani szabálysértés felszólítás ellenére történő folytatása miatt (Rtv. 33. § (2) f) pontja). Tekintettel arra, hogy ez a magatartás a gyülekezési törvény alá is tartozik, az ilyen gyülekezés a fentiek értelmében kötelezően felosztatandó.

Indokolás

A Gárdát jogerősen felosztató ítélet indoklása szerint külön-külön a beszédek kirekesztő tartalma, az egyenruha, az alakzatban vonulás, a vezényszavak és a speciális köszöntések elhangzása nem indokolja a véleménynyilvánítási és egyesülési jog gyakorlásába való beavatkozást, ezen tényezők együttes fennállása azonban már olyan fokban sérti mások szabadsághoz és biztonsághoz való jogát, amely indokolta a Gárda felosztatását. A bíróság ítélete, azaz a Gárda felosztatása után pedig a rendőrség nem mérlegelhet: ha ezen magatartások megisméltódnak, az a szabálysértési rendelet fent hivatkozott és alább idézett 10/C. §-a értelmében szabálysértésnek minősül („felosztatott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel: aki a bíróság által társadalmi szervezet felosztatásáról hozott döntésében jogellenesnek nyilvánított tevékenységet végez, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható”). Az Rtv. 13. §-a szabálysértés esetére intézkedési kötelezettséget ír elő a rendőr számára. Az érintettek adatait a rendőrnek meg kell állapítani, és ellenük szabálysértési feljelentést tenni. Ha a résztvevők a felszólítás ellenére nem hagyják abba magatartásukat, az illetőket az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja alapján elő lehet állítani.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Emellett az ilyen rendezvény is nyilvánvalóan sérteni fogja mások jogait és szabadságát (lásd a 2. pontot), ezért azt a rendőrségnek fel kell oszlatnia.

A Gárda-ítélettől függetlenül az egyedi körülmények függvényében az ilyen helyzetekben megvalósulhatnak a következő tényállások:

Zaklatás vétsége (Btk. 176/A. §) – amennyiben a zaklatás „címzettje” egyértelműen beazonosítható személy: Aki félelemkeltés céljából

b) annak a látszatnak a keltésére törekszik, hogy a sértett vagy hozzátartozója életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy veszélyeztető esemény következik be, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

Garázdaság szabálysértési alakzata (1999. évi LXIX. törvény a szabálysértésekről 142/A. §): Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Közösség elleni izgatás (Btk. 269. §): Aki nagy nyilvánosság előtt

- a) a magyar nemzet,
- b) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Abban az esetben is felmerül a feloszlott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel lehetősége, ha nem valósul meg egyszerre az összes, bíróság által felsorolt magatartási forma, feltétel, de azok közül több együttesen megjelenik. Ilyen lehet például, ha a feloszlott Gárda „biztosít” egy rendezvényt (ilyenkor az egyenruha mellett megjelennek a katonai rend további elemei, amelyek félelemkeltőek lehetnek). Különösen így van ez, ha a biztosított rendezvényen elhangzó beszédek kirekesztő jellegűek.

4.

Magatartás: *Magánszemély a Gárda működéséhez szükséges szervező magatartást tanúsít (pl. gárdistaavatást szervez, gárdistatüntetést szervez, finanszírozza a szervezést, gárdisták tevékenységét egyébként koordinálja, stb.).*

Reakció: *Az érintett személy az egyesülési joggal visszaélés vétségét követi el, előállítható és ellene büntetőeljárás indítható.*

Indokolás

A Btk. 212/A. §-a értelmében bűncselekményt követ el az, aki bíróság által feloszlott társadalmi szervezet vezetésében részt vesz. A tényállást megalkotó 1996. évi XVII. törvény indokolása szerint ilyen esetben indokolt a szervezőt és vezetőt is büntetőjogi szankcióval fenyegetni. A szervező-vezető magatartást a Btk. nem definiálja, nyelvtani értelmezés alapján olyan magatartást indokolt érteni alatta, amely vagy elősegíti a szervezet működését azáltal, hogy azt lehetővé tevő feltételeket biztosítja, vagy a szervezet nevében, keretei között döntést hoz.